

> Retouradres Postbus 20011 2500 EA Den Haag

Aan alle burgemeesters
i.a.a. de Kring van commissarissen van de Koning

DGBRW

Democratie en Bestuur

Turfmarkt 147
Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Contactpersoon

info.openbaarbestuur@minbzk.nl

Kenmerk

2022-0000097063

Datum

Betreft Bestuurlijke integriteit: rol burgemeester bij screening
kandidaat-wethouders

Geachte burgemeesters,

Nu de gemeenteraadsverkiezingen achter de rug zijn, kunnen de onderhandelingen voor een nieuwe coalitie en de vorming van een nieuw college van burgemeester en wethouders van start. Kandidaat-wethouders staan klaar om voor de komende vier jaar vanuit grote betrokkenheid een bijdrage aan de samenleving te leveren, in een tijd dat de maatschappelijke opgaven groot zijn. Met deze brief sta ik stil bij de screening van kandidaat-wethouders en uw rol als burgemeester.

Latere inwerkingtreding wetsvoorstel

De integriteit van het openbaar bestuur is van wezenlijke betekenis voor het vertrouwen van burgers in de overheid. De afgelopen jaren is al veel in gang gezet om de integriteit van het openbaar bestuur te bevorderen, daaronder begrepen de indiening van het wetsvoorstel bevorderen integriteit en functioneren decentraal bestuur. Dit wetsvoorstel stelt onder andere een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) als benoembaarheidsvereiste voor wethouders verplicht, versterkt de informatiepositie van de commissaris van de Koning als rijksorgaan en verduidelijkt de bepalingen inzake nevenfuncties, belangenverstremgeling en geheimhouding.

Met de brief van mijn ambtsvoorganger van 15 november jl. bent u geïnformeerd over het niet indienen van de nota van wijziging met betrekking tot het wettelijk verankeren van de risicoanalyse integriteit voor kandidaat-wethouders. Toen was de verwachting dat het wetsvoorstel op 1 april in werking zou kunnen treden, en zo in ieder geval de VOG voor wethouders als wettelijk benoembaarheidsvereiste gehanteerd zou kunnen worden.

Op dit moment heeft plenaire behandeling in de Tweede Kamer nog niet plaatsgevonden. Dit betekent dat de beoogde datum van inwerkingtreding van 1 april definitief niet gehaald zal worden. Wanneer het wetsvoorstel uiteindelijk alsnog door zowel de Tweede als de Eerste Kamer is aanvaard, informeer ik u over de inwerkingtreding.

Nu het wetsvoorstel niet op korte termijn in werking zal treden, vraag ik u desondanks zoveel mogelijk te handelen in de geest hiervan. Hieronder zet ik uiteen wat u – met inachtneming van de huidige wet- en regelgeving – kunt doen

om uw taak om de bestuurlijke integriteit te bevorderen zo goed mogelijk uit te oefenen.

Taak bevorderen bestuurlijke integriteit

Uw taak om de bestuurlijke integriteit te bevorderen, zoals vervat in artikel 170, tweede lid, van de Gemeentewet acht ik van groot belang. Ik realiseer mij dat u opereert in een lokaal-politiek krachtenveld en dat dit ook spanningen met zich kan brengen. Binnenkort zal ik hier uitvoeriger op ingaan, in mijn reactie op het rapport "Teveel van het goede?" en bij de uitwerking van de acties en maatregelen ter verdere bevordering van de bestuurlijke integriteit. Dat gaat om meer dan alleen (de naleving van) wet- en regelgeving. In de kern gaat het om houding en gedrag, om het goede doen, ook als niemand kijkt, en om bewustwording van risico's en kwetsbaarheden.

De raad benoemt de wethouders. Als burgemeester wordt u geïnformeerd over de uitkomsten van de collegeonderhandelingen en wordt u in de gelegenheid gesteld uw opvattingen over de plannen kenbaar te maken, aldus artikel 35 van de Gemeentewet. Het proces van collegevorming voltrekt zich verder in het politieke domein. Sommigen van u zullen meer betrokken zijn, anderen minder, afhankelijk van wat lokaal gebruikelijk is. Ik ga ervan uit dat u allen de raad zult wijzen op de afspraken die lokaal zijn gemaakt omtrent de screening van kandidaat-wethouders en op de toepasselijke wet- en regelgeving. De meesten van u zullen zich hierbij terzijde laten staan door de griffier en de secretaris. Goede ondersteuning in uw rol bij het bevorderen van de bestuurlijke integriteit acht ik van groot belang.

In de brief van 15 november jl. heeft mijn ambtsvoorganger u reeds gevraagd om te stimuleren dat op vrijwillige basis een risicoanalyse integriteit wordt uitgevoerd naar kandidaat-wethouders. Graag herhaal ik deze oproep; de in 2019 door BZK ontwikkelde Handleiding basisscan integriteit biedt daartoe goede handvatten.¹ Ook wil ik u vragen te stimuleren om van kandidaat-wethouders op vrijwillige basis een VOG te vragen. Kandidaat-wethouders kunnen vooruitlopend op de formele aanvraag de online VOG-check doen. Screeningsautoriteit Justis – onderdeel van het ministerie van Justitie en Veiligheid - heeft deze online tool ontwikkeld voor diverse sectoren om inzicht te krijgen in de kans op het toekennen van een VOG. Zie <https://vogcheck.justis.nl>.

Zoals mijn ambtsvoorganger u in haar brief van 15 november jl. schreef, zal BZK het huidige proces van screening van de nieuw te benoemen wethouders laten onderzoeken, zodat van die ervaringen kan worden geleerd bij de vormgeving van het nieuwe wetsvoorstel dat de risicoanalyse integriteit wettelijk moet verankeren. Hierover ontvangt u bericht als het onderzoek van start gaat.

¹ Zie <https://www.politiekeambtsdraggers.nl/publicaties/publicaties/2019/03/04/handleiding-basisscan-integriteit-voor-kandidaat-bestuurders>

Het goede gesprek

Graag onderstreep ik het belang van het voeren van “het goede gesprek” – niet over elkaar maar met elkaar – in de raad, binnen het college en tussen raad en college. Dit vergroot het bewustzijn in de gemeente over mogelijke risico’s en kwetsbaarheden ten aanzien van de bestuurlijke integriteit. Daarnaast bevordert dit gesprek de open bestuurscultuur waarin integriteitsdilemma’s te allen tijde bespreekbaar zouden moeten zijn.

Een aantal door BZK ontwikkelde instrumenten kan hierbij helpen. Het in 2021 vastgestelde modelbeleidskader verboden handelingen biedt bijvoorbeeld een startpunt om raadsleden en bestuurders bewust te maken wanneer zij in strijd handelen met de wet en voor welke soort handelingen zij een ontheffing en/of een goedkeuring dienen aan te vragen bij het bevoegd gezag.² Verder kunnen de geactualiseerde handreiking integriteit en de modelgedragscode voor volksvertegenwoordigers en bestuurders, waarin veel integriteitsdilemma’s worden beschreven, een bijdrage leveren aan het goede gesprek.³ Door middel van trainingen en dilemmakaarten kunnen fictieve casussen met betrekking tot integriteitskwesaties worden behandeld.

Tot slot

De integriteit van het openbaar bestuur is een gezamenlijk belang van alle bestuurslagen. Als minister van BZK zal ik aandacht blijven vragen voor het belang en de borging van integriteit, en goede kaders creëren waarbinnen politieke ambtsdragers op alle niveaus hier vorm en inhoud aan kunnen geven. Als burgemeester vervult u een belangrijke verantwoordelijkheid om op lokaal niveau de bestuurlijke integriteit te bevorderen. Daarbij kunt u op de steun van de commissaris van de Koning in uw provincie rekenen. Als rijksorgaan heeft de commissaris een belangrijke verantwoordelijkheid inzake bestuurlijke integriteit en bestuurlijke problemen bij gemeenten. In voorkomend geval kunt u met de commissaris contact op te nemen.

Ook kunt u leren van elkaars ervaringen als burgemeester. Op tal van plekken vinden intervisie-achtige bijeenkomsten plaats of worden trainingen aangeboden. Niet alleen via uw Genootschap, maar ook op provinciaal niveau. In dat verband wijs ik tevens op de reeks bezoeken die mijn ministerie aflegt aan alle provincies, waarin aan de burgemeesters voorlichting wordt verstrekt over het aanhangige wetsvoorstel en uw rol bij de screening van kandidaat-wethouders.

² Zie <https://www.politiekeambtsdragers.nl/publicaties/publicaties/2021/09/13/modelbeleidskader-verboden-handelingen>

³ Zie <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/05/14/handreiking-integriteit-van-politieke-ambtsdragers-bij-provincies-gemeenten-en-waterschappen>

DGBRW
Democratie en Bestuur

Datum

Kenmerk
2022-0000097063

Graag wens ik u een goede start met de nieuwe raad en ook met het nieuw te vormen college. Mocht u naar aanleiding hiervan nog vragen hebben, dan kunt u tot mijn ministerie richten via info.openbaarbestuur@minbzk.nl.

Hoogachtend,

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

Hanke Bruins Slot

Bijlage: Vereisten nieuwe wethouders

Nieuw te benoemen wethouders dienen aan een aantal vereisten uit de Gemeentewet te voldoen. Aan sommige vereisten dient te worden voldaan voordat de raad tot benoeming kan overgaan, andere regels gaan pas gelden op het moment dat de wethouder in functie is. Voor uw overzicht zijn de belangrijkste vereisten hieronder opgesomd:

Voor benoeming

- Men dient ingezetene te zijn van de gemeente, behoudens ontheffing van het woonplaatsvereiste, zie artikel 36a, eerste en tweede lid, jo. artikel 10, eerste lid.
- Men dient achttien jaar of ouder te zijn, zie artikel 36a, eerste lid, jo. artikel 10, eerste lid.
- Men mag niet uitgesloten zijn van het kiesrecht, zie artikel 36a, eerste lid, jo. artikel 10, eerste lid.
- Ingezetenen die geen onderdaan zijn van een lidstaat uit de EU dienen aan aanvullende vereisten te voldoen, zie artikel 10, tweede lid.
- Een aantal functies is onverenigbaar met het ambt van wethouder, zie artikel 36b.
- Voordat wethouders hun functie daadwerkelijk kunnen uitoefenen leggen zij de eed of belofte af, zie artikel 41a.

Na benoeming

- Een wethouder vervult geen nevenfuncties waarvan de uitoefening ongewenst is met het oog op een goede vervulling van zijn ambt. Hij dient zijn nevenfuncties direct na benoeming openbaar te maken en heeft het voornemen tot aanvaarding van nieuwe nevenfuncties aan de raad te melden. Deze gegevens dienen actueel te zijn, zowel bij de terinzagelegging op het gemeentehuis als op de gemeentelijke website. Een wethouder die zijn ambt niet in deeltijd vervult, maakt ook zijn inkomsten uit nevenfuncties openbaar, zie artikel 41b.
- Voor een wethouder is het verboden om een aantal in de wet omschreven handelingen te verrichten, zie artikel 41c, eerste lid, jo. artikel 15, eerste en tweede lid.
- De raad stelt een gedragscode vast voor de wethouders (en de burgemeester), zie artikel 41c, tweede lid.
- Een wethouder dient niet deel te nemen aan een stemming (en de beraadslaging) over een aangelegenheid die hem persoonlijk aangaat of waarbij hij als vertegenwoordiger is betrokken, zie artikel 58, jo. artikel 28.